

Základy občanského práva II

Daniel Bartoň

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Základy práva, 21. prosince 2015

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Přehled přednášky

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věcí

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věcí

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Co je zastoupení?

- ▶ **Zástupce** – ten, kdo je oprávněn právně jednat jménem jiného
- ▶ Práva a povinnosti vznikají přímo zastoupenému (nikoliv zástupci)
- ▶ Rozlišujeme smlouvu o zastoupení a plnou moc
- ▶ Rozlišujeme
 - ▶ Smluvní zastoupení; prokura
 - ▶ Zákonné zastoupení
 - ▶ Opatrovnictví

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Zákonné zastoupení a opatrovnictví

- ▶ Sledují ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv
- ▶ Zákonný zástupce nesmí odejmout zastoupenému **věc zvláštní obliby**, ledaže to odůvodňuje ohrožení jeho života či zdraví, a jedná-li se o nezletilého, který není plně svéprávný, také jiný závažný důvod (obdobně při pobytu v různých zařízeních)
- ▶ § 461 (1) NOZ: *Spravuje-li zákonný zástupce nebo opatrovník jmění zastoupeného, náleží mu běžná správa takového jmění. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu.*
- ▶ Zákonný zástupce ani opatrovník nemůže požadovat od zastoupeného odměnu za zastoupení (kromě případů kdy spravuje jmění)

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Opatrovnictví

- ▶ Soud jmenuje opatrovníka člověku (**opatrovanci**), je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem
- ▶ Opatrovník je jmenován zejména v následujících situacích:
 - ▶ omezení svéprávnosti
 - ▶ zdravotní stav působící obtíže při správě jmění nebo hájení práv
 - ▶ neznámý pobyt
 - ▶ neznámý člověk
 - ▶ střet zájmu zákonného zástupce a opatrovníka (**kolizní opatrovník**)
 - ▶ dítě, které to potřebuje

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Povinnosti opatrovníka

- ▶ Udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení, projevovat o opatrovance skutečný zájem, jakož i dbát o jeho zdravotní stav a starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy
- ▶ Vysvětlit opatrovanci srozumitelně povahu a následky rozhodnutí, která činí
- ▶ Naplňovat opatrovancova právní prohlášení a dbát jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání; není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance
- ▶ Dbát, aby způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Další opatrovnické instituty

- ▶ **Veřejný opatrovník** – obec, kde má opatrovanec bydliště (nebo právnická osoba touto obcí zřízená k plnění úkolů tohoto druhu)
- ▶ **Opatrovnická rada** – konzultativní a kontrolní orgán volený schůzí osob blízkých opatrovanci a jeho přátel; vykonává dozor nad činností opatrovníka a zaujímá stanoviska k některým důležitým rozhodnutím (pokud není ustavena, vykonává tuto činnost soud)
- ▶ Opatrovnictví právnické osoby

- ▶ **Věc** – vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí
- ▶ **Veřejný statek** – věc určená obecnému užívání
- ▶ **Plod** – to, co věc pravidelně poskytuje ze své přirozené povahy
- ▶ **Užitky** – to, co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy
- ▶ Věcí není lidské tělo (ani jeho části) ani živé zvíře
- ▶ **Součást věci** – vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být odděleno, aniž se tím věc znehodnotí
- ▶ **Příslušenství věci** – vedlejší věc vlastníka věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Dělení věcí

- ▶ **Věc hmotná** (ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu) x **věc nehmotná** (právo či jiná věc bez hmotné podstaty)
- ▶ Věc movitá x věc nemovitá
- ▶ Věc zastupitelná x věc nezastupitelná
- ▶ Věc zužitelná x věc nezužitelná

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věcí

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Právní jednání

- ▶ NOZ upouští od socialistického konceptu *právních úkonů* a vrací se k termínu *právní jednání*
- ▶ § 545 NOZ: *Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.*
- ▶ NOZ právní jednání nedefinuje, ale je zřejmé, že by mělo splňovat následující náležitosti:
 - ▶ vůle jednající osoby
 - ▶ vážnost
 - ▶ svoboda
 - ▶ určitost a srozumitelnost

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Neplatnost právních jednání

- ▶ § 574 NOZ: *Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.*
- ▶ § 578 NOZ: *Chyby v psaní nebo v počtech nejsou právnímu jednání na újmu, je-li jeho význam nepochybný.*
- ▶ § 580 NOZ: *Neplatné je právní jednání, které se přičítá dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.*

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Následky neplatnosti

- ▶ § 586 NOZ: *(1) Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba. (2) Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.*
- ▶ § 588 NOZ: *Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.*

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Relativní neúčinnost

- ▶ Dříve odporovatelnost
- ▶ § 589 NOZ: *Zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné.*
- ▶ Nutno podat odpůřčí žalobu

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Právní události

- ▶ **Právní událost** – druh mimovolní právní skutečnosti, která nastává objektivně, přičemž následky, které jsou s ní spojeny, jsou v souladu s normami práva
- ▶ Pravidla počítání času (§§ 605–608 NOZ)
- ▶ Promlčení a prekluze

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

§ 419 NOZ: *Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.*

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Podnikatel (§ 420 NOZ)

1. Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.
2. Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Zákaz zneužití postavení (§ 433 NOZ)

1. Kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zřejmé a nedůvodné nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.
2. Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním.

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Další principy

- ▶ Veškerá sdělení vůči spotřebiteli musí podnikatel učinit jasně a srozumitelně
- ▶ Lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad pro spotřebitele nejpříznivější
- ▶ K ujednáním odchylovícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Zneužívající klauzule

- ▶ § 1813 NOZ: *Má se za to, že zakázaná jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele. To neplatí pro ujednání o předmětu plnění nebo ceně, pokud jsou spotřebiteli poskytnuty jasným a srozumitelným způsobem.*
- ▶ § 1815 NOZ: *K nepřiměřenému ujednání se nepřihlíží, ledaže se jej spotřebitel dovolá.*

Zastoupení

Co je zastoupení?
Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci
Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání
Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy
Základní principy
Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Speciální úpravy

- ▶ Smlouvy uzavírané distančním způsobem
- ▶ Smlouvy uzavírané mimo obchodní prostory
- ▶ Dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby (*timeshare*)

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Prameny a literatura

- ▶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ▶ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, dostupná např. na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- ▶ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>
- ▶ Komentáře k občanskému zákoníku (C. H. Beck, Wolters Kluwer)

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr

Závěr

- ▶ Dotazy
- ▶ Příště: rodinné právo

Zastoupení

Co je zastoupení?

Zákonné zastoupení a
opatrovnictví

Věci

Pojem věci

Dělení věci

Právní skutečnosti

Právní jednání

Právní události

Ochrana spotřebitele

Základní pojmy

Základní principy

Speciální úpravy

Prameny a literatura

Závěr